

¿QUÈ ÉS LA TERTÚLIA LITERÀRIA DIALÒGICA?

La tertúlia literària és una activitat cultural i educativa que s'està desenvolupant a diferents tipus d'entitats ja siguin escoles de persones adultes, associacions de mares i pares, grups de dones, entitats culturals i educatives. Els resultats són contundents: la tertúlia literària a través de la seva metodologia aconsegueix que persones que no hem llegit cap llibre arribem a gaudir de les obres de la literatura clàssica universal. A aquest resultat s'afegeix tot el procés de transformació que vivim les persones participants de la tertúlia literària i en conseqüència del nostre entorn social i familiar més pròxim: persones que hem après a llegir a través de la tertúlia literària actualment estem implicats en entitats culturals lluitant favor d'una educació basada en valors democràtics i igualitaris. La preocupació pels temes socials i educatius ha augmentat molt a les nostres vides perquè hem reconegut el paper de l'educació i de la seva importància al procés de desenvolupament personal i social.

L'experiència ha arribat tan lluny que en l'últim any des de FACEPA com a Federació de Persones Participants en Associacions Culturals i Educatives es va prendre la decisió de difondre l'activitat, que a partir d'ara està coordinada per la CONFAPEA, Confederació d'associacions de participants en educació i cultura democràtica a nivell estatal. Han estat moltes les persones les que han demanat per a les seves entitats, escoles... l'activitat i la coordinació entre les persones participants. D'aquesta manera, s'ha iniciat un treball entre entitats i col·lectius que té com a objectiu impulsar la creació de les *Mil i una tertúlies literàries dialògiques* per tot el món. La raó que porta a CONFAPEA a voler impulsar aquesta activitat es troba als resultats de la mateixa: la tertúlia literària genera molta participació, persones que no hem anat a la universitat estem llegint a autors i autores com Lorca, Safo, Cortázar, Wolf, Kafka, Joyce... ens entusiasmem per la lectura i tot el grup s'enriqueix de les diferents impressions i aportacions.

CRITERIS

L'experiència a la que fem referència té dos criteris que la defineixen i la diferencien d'altres tipus de tertúlies: les lectures escollides pertanyen a la Literatura Clàssica Universal i hi participem persones adultes sense títol universitari. D'aquesta manera es demostra que la Literatura Clàssica Universal no pertany a les èlits i que totes les persones som capaces de llegir-la i entendre-la. Aquest fet desqualifica els arguments de persones que sí han pogut accedir a aquesta cultura acadèmica i que neguen que persones sense aquesta formació poguem accedir a aquest tipus de cultura.

**EL PROJECTE MIL I UNA TERTÚLIES
LITERÀRIES DIALÒGIQUES PER TOT EL MON I EL
RECONeixEMENT INTERNACIONAL**

El projecte *Mil i una tertúlies literàries dialògiques per tot el Món* és una iniciativa de CONFAPEA. L'objectiu principal d'aquest projecte és crear Tertúlies Literàries Dialògiques per tot el món.

Ja formen part d'aquest projecte més de 30 associacions, grups i col·lectius socials, culturals i educatius, no només de l'Estat espanyol sinó de tot el món perquè les Tertúlies Literàries Dialògiques han passat a ser una activitat cultural i educativa dins un moviment d'Educació Democràtica de persones Adultes (EDA) a nivell mundial.

La Tertúlia Literària Dialògica està sent reconeguda, per intel·lectuals de tot el món, com una activitat que supera desigualtats socials. Professorat d'universitats de prestigi internacional com la Harvard University, la University of Massachusetts, el Victorian Centre of the Adult Literacy and Numeracy Australian Research Consortium (ALNARC) i el CREA (Centre de Recerca Social i Educativa) de la Universitat de Barcelona han tingut un interès especial per aquesta activitat,

considerant-la un exemple pràctic de les teories socials i educatives més reconegudes en l'actualitat. De la mateixa manera, també les Tertúlies Literàries Dialògiques estan reconegudes per personalitats dins el món de la cultura i la literatura com el Premi Nobel José Saramago, l'escriptor José Luis Sampedro i el cantautor José Antonio Labordeta.

José Saramago va dir de les Tertúlies Literàries Dialògiques:

M'encanta saber que una tertúlia literària interessa tant a la gent i hagi assolit tant d'èxit. M'hauria encantat assistir al Congrés, ja que el vostre pla de treball és tan extraordinari i tan necessari per tornar conscient l'individualitat de cadascú en una societat que intentem que sigui més i més solidària.

COM COMENÇAR UNA TERTÚLIA LITERÀRIA DIALÒGICA I EL SEU FUNCIONAMENT

Per començar una Tertúlia Literària Dialògica no fa falta que tinguem cap tipus de coneixement literari, ni tampoc que siguem un grup nombrós, l'únic que fa falta és IL·LUSIÓ. Al principi als grups de tertúlies no hi ha moltes persones, però això no ens ha de desanimar. Està comprovat que el nombre de persones augmenta en la mesura que les persones que participem en ella expliquem als i a les nostres companyes, familiars i amistats aquesta experiència.

Un cop ens hàgim ajuntat aquest grup de persones amb il·lusió per iniciar una tertúlia hem de triar entre totes i tots un llibre de la literatura clàssica universal. Cada persona pot proposar una obra i explicar al grup que és allò que sap d'ella o per què li agradaria llegir-la, per així poder tenir algun criteri per triar la lectura.

Quan l'obra està triada, decidim també quants capítols o pàgines es llegiran per la propera setmana.

A la següent sessió, un cop llegit durant la setmana allò acordat, les persones que hàgim triat un paràgraf l'exposarem i explicarem perquè l'hem triat. Després les persones que volem dir alguna cosa en referència a aquest mateix paràgraf

o en referència a la intervenció de la persona que l'hagi exposat, demanem la paraula.

Es seguirà l'ordre del capítols o parts del llibre. Això vol dir que primer es recullen les paraules de les persones que tinguin paràgraf del primer capítol, després de cada paràgraf del primer capítol, les intervencions en relació a aquests, després s'agafen les paraules de les persones que tinguin un paràgraf del segon capítol i, a continuació, les intervencions sobre aquest paràgraf. Aquest procediment es seguirà fins que s'acabi el llibre.

Les tertúlies literàries ens reunim en sessió setmanal de dues hores i l'objectiu és dialogar al voltant dels continguts i els temes que d'aquesta se'n deriven, com ara bé que entenem per democràcia, o per posicionar-nos davant els drets humans... el primer que fem al reunir-nos si s'ha acabat de llegir una obra és una ronda de paraules on cada persona dona la seva opinió general, encara que ningú està obligat a intervenir.

A la tertúlia literària no pretenem descobrir i analitzar allò que l'autor o autora de l'obra vol dir als seus textos si no que volem fomentar la reflexió i el diàleg a partir de les diferents i possibles interpretacions que es deriven d'un mateix text. En aquesta manera de tractar la literatura es troba la riquesa de la tertúlia.

Llegir no és suficient, s'ha de parlar sobre el tema que s'ha llegit, per poder arribar a un coneixement del nostre comportament a la vida social, mitjançant el reflex que projecta la literatura a les nostres vides.

Un dels llibres que més m'ha agradat és "La Pesta" d'Albert Camus, va ser difícil entendre'l però escoltant-nos un a un es va anar aclarint per a mi. Uns deien que les rates no eren més que rates i la "pesta" que contamina la ciutat, una malaltia que elles transmetien; Altres creïem que el llibre era una mena d'al·legoria, que les rates simbolitzaven les idees de la intolerància, el racisme i la "pesta" era la contaminació que aquestes idees propagaven entre les persones de la ciutat.

METODOLOGIA

La metodologia que utilitzem a la tertúlia es basa en el diàleg. Aquest es converteix en generador de l'aprenentatge. L'aprenentatge dialògic es fonamenta en les aportacions que des de la pedagogia ha fet Paulo Freire i des de la sociologia Jürgen Habermas, a més a més d'altres investigacions que han fet grans aportacions. Aquests plantejaments teòrics defineixen com a objectiu principal de l'educació la transformació social a favor d'una societat més justa, democràtica i solidària.

Els principis de l'**aprenentatge dialògic** són els següents:

1. **Diàleg igualitari:** a la tertúlia respectem totes les aportacions igualitàriament, però no acceptem que cap persona vulgui imposar la seva com a vàlida, ja sigui una persona que porti molt de temps a la tertúlia o ja sigui la persona moderadora.

I així, exposant cadascú el seu parer i sense imposar el nostre punt de vista, sinó respectant i valorant tot el que es diu i aprenent els uns dels altres, la literatura passa a ser un plaer compartit.

2. **Intel·ligència cultural:** totes les persones tenim intel·ligència cultural. Això vol dir que al llarg de les nostres vides hem après moltes coses i de maneres molt diverses. Per tant, totes les persones som capaces de participar d'un diàleg igualitari. La intel·ligència cultural demostra que es pot aprendre al llarg de tota la vida.
3. **Transformació:** aquesta manera d'aprendre dialogant i valorant tot allò que hem après al llarg de les nostres vides ens ha transformat. Ens sentim capaces d'aprendre moltes coses més perquè és un fet que comprovem contínuament. Així canviem el concepte que teníem de nosaltres mateixes i mateixos. Al sentir-nos diferents canvien les relacions que tenim amb les persones i el nostre entorn. Llegint, dialogant i reflexionant hem superat les barreres que ens exclouien de l'educació i la participació social.
4. **Dimensió instrumental de l'educació:** el diàleg fa possible que aprenem també coses més acadèmiques i instrumentals, ja que quan llegim i comentem una obra també ens interessem molt pel que va passar a l'època en la que es va escriure, a quin moviment

literari pertany i quines són les seves característiques. Tot això ho investiguen les persones que vulguin de la tertúlia preguntant a familiars, buscant a l'enciclopèdia, a Internet... i després ho exposen al grup.

5. **Creació de sentit:** la pèrdua de sentit és un fenomen que contínuament apareix a la nostra societat com a producte de la creença que vivim en un sistema que determina les nostres vides. A través de l'aprenentatge dialògic el sentit ressorgeix ja que les relacions amb les persones i el nostre entorn les triem nosaltres mateixes i mateixos. És per això que nosaltres decidim el què i el com volem aprendre.
6. **Solidaritat:** la tertúlia literària està oberta a totes les persones, no hi ha cap tipus d'obstacle a nivell econòmic ja que aquesta activitat és gratuïta, ni a nivell acadèmic, a la tertúlia hi participen persones que s'acaben d'alfabetitzar. Sempre es prioritza la participació d'aquelles persones que estan a nivells inicials. Així aconseguim l'aprenentatge conjunt de totes les persones que hi participem.

Si creiem en pràctiques educatives igualitàries només es poden basar en relacions solidàries que a la vegada generen més solidaritat.

7. **Igualtat de diferències:** totes les persones de la tertúlia som iguals i diferents.

Un dels principis més importants és la igualtat de les persones i això significa el dret de totes les persones a viure de manera diferent.

FUNCIÓ DE LA PERSONA MODERADORA

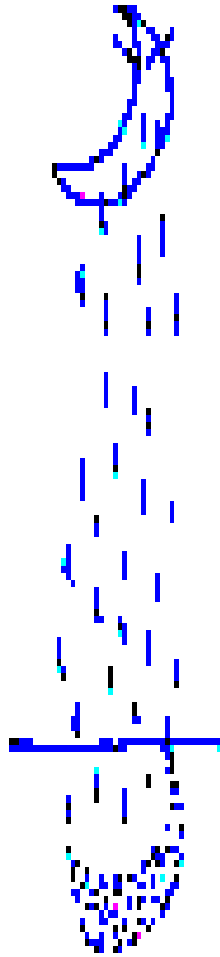
La persona coordinadora és la moderadora de la tertúlia i s'encarrega de donar les paraules. Seguint els principis de l'aprenentatge dialògic, la persona que coordina és una més dins la tertúlia i no pot imposar la seva veritat sinó que ha de deixar que totes les persones aportem els nostres arguments. D'aquesta manera es pot reflexionar i discutir fins que s'arribi a un consens sobre quin argument es valora com a provisionalment vàlid, ja que no hi ha res que es pugui donar per conclús, podent-se tornar a qüestionar aquell argument més endavant. Però tampoc no és necessari arribar al consens. Si passa això últim cada persona o diversos grups considerem vàlid diferents arguments. La persona coordinadora a través del diàleg igualitari, aprèn tant o més que les persones que participen a la tertúlia.

La persona moderadora ha de donar prioritat a les persones que menys participen a la tertúlia, donant lloc a una participació més igualitària.

POSSIBLES LLIBRES A LLEGIR

1. Cervantes, M. *El Quixot*
2. Sartre, J.P. *Mans Brutes*
3. Dostoyevski. *Crim i Càstig*
4. Hugo, V. *Els Miserables*
5. Joyce, J. *Els dublinesos*
6. Camus, A. *"La Pesta"*
7. Zola, E. *Germinal*
8. Delibes, M. *"Santos Inocentes"*
9. Quevedo, F. *"El Buscón"*
10. Proust, M. *En busca del temps perdut*
11. Neruda, P. *"Confieso que he vivido"*
12. García Lorca, F. *"Romancero Gitano"*
13. Shakespeare, W. *Hamlet*
14. Rodoreda, M. *La plaça del diamant*

*La qüestió està en com transformar les
dificultats en possibilitats*

Paulo Freire

Allò que s'ensenya sobre literatura és molt important per tot el món; però al meu parer, la teoria no és suficient, queda una mica incompleta ja que no desenvolupa el pensament. S'han d'estimular els sentiments les sensacions, les idees i les vivències. Tots aquests conceptes són molt importants per tenir una ment més oberta i poder comunicar-se amb tots tipus de persones, i ser més tolerants comprensius i raonables, per tenir una convivència més pacífica.

Participant d'una de les tertúlies

Tertúlia Literària Dialogica

CONFAPEA

Confederació de federacions i associacions de
participants en educació i cultura democràtica
de persones adultes

Av. Francesc Cambó, 14 8è F 08003 Barcelona

Tel. 93 315 29 69 Fax. 93 310 05 47

confapea@neskes.net

www.neskes.net/confapea/

... Ara estem llegint La Regenta. Em té entusiasmada. No podia ni pensar que jo entendria aquestes tertúlies tan enriquidores. Quan vaig començar a la tertúlia gairebé no sabia ajuntar les lletres, avui sóc capaç d'escriure aquestes lletres. Estic convençuda que mai no és tard per aprendre.

Participant d'una Tertúlia.

Mama, tu que fas llegint aquest llibre?

Aquesta pregunta va fer-se-la un fill a la seva mare quan per primera vegada la va veure llegint un llibre. El fill feia referència a *La Metamorfosi* de Kafka.

TERTÚLIES LITERÀRIES DIALÒGIQUES QUE JA EXISTEIXEN

- Tertúlia Literària de l'Associació Cultura Viva Santboiana (Sant Boi de Llobregat, Catalunya)
- Tertúlia Literària del Centre d'Educació de Persones Adultes Jaume Tuset (Ripollet, Catalunya)
- Tertúlia Literària de l'AMPA de l'Escola Font Santa (Cornellà de Llobregat, Catalunya)
- Tertúlia Literària de l'associació "Mujeres Latinas Sin Fronteras" (Barcelona, Catalunya)
- Tertúlia Literària del Grup de Dones en Forma de Torre Llobeta (Barcelona, Catalunya)
- 5 Tertúlies Literàries del Centre d'Educació de Persones Adultes de La Verneda-Sant Martí (Barcelona, Catalunya)
- Tertúlia Literària de la Parròquia de la Guineueta (Barcelona, Catalunya)
- Tertúlia Literària del Grup de Dones de la Taxonera (Barcelona, Catalunya)
- Tertúlia Literària de l'Aula d'Adults Municipal de Castell-Platja d'Aro i S'Agaró (Costa Brava, Catalunya)
- Tertúlia Literària del Centre d'Educació de Persones Adultes de Ciutadella (Menorca)
- Tertúlia Literària del Centre d'Educació de Persones Adultes de Sant Roc (Badalona, Catalunya)
- Tertúlia Literària de l'AMPA Alberich i Cases (Reus, Catalunya)
- Tertúlia Literària del "Centro de Animación Sociocultural de Madrid, CASM" (Madrid)
- 2 Tertúlies Literàries del CEAS Tetuan (Madrid)
- Tertúlia Literària de l'Escola Historiador Portilla (Madrid)
- Tertúlia Literària de l'associació "Mujeres Lorquianas" (Fuentevaqueros, Andalusia)
- Tertúlia Literària del "Círculo de Cultura Popular La Rondilla" (Valladolid, Castella Lleó)
- Tertúlia Literària del "Grupo de Mujeres" de La Rondilla (Valladolid)
- Tertúlia Literària del "Colectivo Huerta del Rey" (Valladolid, Castella Lleó)
- Tertúlia Literària del Centre d'EPA Galdakao (Euskadi)
- Tertúlia Literària del Centre d'EPA Basauri (Euskadi)
- Tertúlia Literària del Centre d'EPA Zaramaga (Euskadi)
- Tertúlia Literària del Centre d'EPA Sansomendi (Euskadi)
- Tertúlia Literària de Nanclares de la Oca (Euskadi)
- Tertúlies Literàries a les Aules d'EA d'A Coruña. "Centro de Salud Acea da Ma (A Coruña, Galícia)
- 2 Tertúlies Literàries a l'Associació d'alumnes i d'exalumnes de l'Escola d'Arts i Oficis (Vigo, Galícia)
- Tertúlia Literària de l'Associació "Mulleres Progresistas" (Vigo, Galícia)
- Tertúlia Literària del "Hogar del Pensionista" (Miranda de Ebro, La Rioja)
- Tertúlia Literària del Centre d'EPA "López del Oro" (Hellín, Castella-La Manxa)
- Tertúlia Literària del Centre d'EPA Albatana (Castella La Manxa)
- Tertúlia Literària de FOF (Horsens-Dinamarca)
- Tertúlia Literària de "Peuple et Culture" (Montpellier-França)
- Tertúlia Literària de ABS WYDA (a Zdar nad Sázavou- República Txeca)

- Tertúlies Literàries a programes educatius i culturals de joves i persones adultes a Porto Alegre (Brasil)
- Tertúlies Literàries a la Biblioteca Comunitària de la Universidade Federal de Sao Carlos (Brasil)
- Tertúlies a l'escola de persones adultes Fundação Educacional de Sao Carlos (Brasil).
- Tertúlies Literàries a la Flemington Reading and Writing Program de la Flemington Library a Flemington (Victòria-Austràlia)